

Op deze foto zit Wil Rieken (10 jaar) bij het graf dat zij mocht verzorgen, het graf van soldaat William Mckinlay Edmond.

Op deze foto ligt soldaat William Mckinlay Edmond nog in zijn veldgraf begraven, ergens bij een weiland in Oosterbeek. Na de oorlog werden de veldgraven geopend en de lichamen werden op de Airborne begraafplaats opnieuw begraven. William was 27 jaar en is op de eerste dag van de slag, op 17 september 1944, al gesneuveld. Hij ligt op rij 16.B.09.

Oude en jonge bloemenkinderen

De kinderen van Oosterbeek spelen vanaf het eerste uur een grote rol bij de herdenking van de Slag om Arnhem. In september 1945 legden 1200 scholieren, van wie de meesten de gevechten van nabij hadden meegemaakt, bloemen bij de graven op de Airborne-begraafplaats. Ieder kind adopteerde een graf, waar het regelmatig bloemen legde en onkruid verwijderde. Daarnaast correspondeerden de kinderen met de familie in Engeland - wat niet zo makkelijk ging door de toen nog geringe kennis van de Engelse taal. Een aantal kinderen heeft nog steeds nauw contact met nabestaanden.

Aan de persoonlijke vertoeging van de graven kwam een einde aan het begin van de jaren '50 na de vervanging van de ijzeren kruisen door witte grafstenen. Bij de 60ste herdenking zal een aantal 'bloemenkinderen' van weleer opnieuw de laatste oer bewijzen aan de gesneuvelde paratroepen, tijdens de officiële herdenkingsdienst op zondag 19 september. Bij de herdenkingen worden ruim 400 veteranen verwacht. Ze komen behalve uit Groot-Brittannië uit Polen, Canada, Nieuw-Zeeland en Australië. Tweederde van de veteranen plus aansluiting slaapt bij gastgezinnen in en om Arnhem.

Wil Rieken uit Oosterbeek moest als negenjarige bijna een week in de kelder schuilen voor het oorlogsgeweld. Ze heeft de speelgoed hond bewaard, die ze bij de evacuatie meenam. Wil was een van de 1200 schoolkinderen, die in de eerste jaren na de oorlog het graf van een Britse soldaat verzorgde. FOTO: COR DE KOCK

Dit artikel stond op zaterdag 11 september 2004 in het Algemeen Dagblad.

Dit is Wil Rieken, op een foto van de 1^e bloemlegging in september 1945

Dit is Robbie Gunter, op een foto van de 1^e bloemlegging in september 1945

Ooggetuigenverslag van de heer Rob Gunter

28 september 1945

Eind juni 1945 kwam ik (Robbie, 9 jaar) terug in Oosterbeek. We waren bijna negen maanden geëvacueerd geweest. Ons huis lag in puin, geen huis was onbeschadigd. Hier en daar zag je nog veldgraven van Engelse soldaten. In september gingen we weer naar school. Mijn school aan de Wilhelminastraat was verwoest en daarom kregen we in andere gebouwen les; eerst zelfs nog maar halve dagen, later konden we in het gebouw van de katholieke school. Dáár was het dat onze meester Gerrit van Ginkel vertelde over een komende dodenherdenking op een kerkhof dat werd aangelegd voor de gesneuvelde soldaten.

Bij die gelegenheid zouden wij het Engelse volkslied moeten zingen, het 'God save the King'. Dat werd een hele opgave want we spraken nog geen woord Engels. Toch is het de meester gelukt om het ons te leren. Hij vertelde ook dat we allemaal een graf zouden mogen gaan verzorgen. We waren er (heel kinderachtig) trots op als we het graf van een officier kregen toegewezen in plaats van dat van een 'gewone' soldaat of een graf van een onbekende soldaat.

Op de grote dag liepen we met alle andere Oosterbeekse schoolkinderen naar de Engelse begraafplaats. Het was toen nog een zandvlakte met eindeloze rijen graven bestaande uit aarden 'dijkjes' met witte metalen kruisen. Op dat moment realiseerden we ons pas hoeveel 'Tommies' er een jaar geleden gesneuveld waren.

Het weer was prachtig, héél Oosterbeek was uitgelopen. Ook zagen we de Engelse soldaten terug die in Oosterbeek een film over 1944 maakten ("Theirs is the Glory", red.). De herdenking was als een kerkdienst in de buitenlucht. We zongen het Wilhelmus en het Engelse volkslied. De dienst duurde heel lang maar uiteindelijk waren dan toch de kinderen aan de beurt; we mochten naar de graven lopen en onze bloemen leggen. Daarna bliezen enkele soldaten op hun trompet de 'Last Post'.

Toen heb ik stiekem gehuild, misschien wel het meest om die graven zonder naam..... Rob Gunter.

Foto van de 1e bloemlegging in september 1945

MEMORIAL SERVICE

25 september 1945

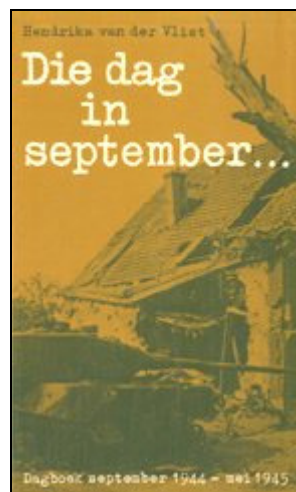
Het dorp was één groot kerkhof.
In iedere tuin, langs iedere berm van de weg stond een klein, wit kruis:
„Unknown English soldier.”
„Unbekannter deutscher Soldat.”
„Een onbekende dame.”

De meeste graven zijn overgebracht.
Enige maanden geleden herdachten wij in een grote rouwdienst gezamenlijk alle gevallen burgers.
Vandaag herdenken wij de gevallen Airbornes.
Ruim honderd militairen die hier gevochten hebben, zijn per vliegtuig uit Engeland aangekomen.
Een diepe ontroering maakt zich van ons meester, nu wij weer de rode baretten zien, de baretten van de Airbornes.
„Er moet veel strijd gestreden zijn . . .” staat op een tijdschrift, dat ons de ellende van de bezetting in foto's weergeeft.
Ja, er moet veel strijd gestreden zijn.
Op het Airbornekerkhof staan de kruisen in lange rijen geschaard.
Graven met namen.
Graven zonder namen, vele . . .
„Unknown glider-pilot.”
„Unknown paratrooper.”
Met een bos bloemen in de armen staan we daar.
De dienst wordt gehouden door Engelse predikanten.
Maar twee van hen spreken ook Nederlands.
Ze zijn door de gebeurtenissen in zo nauw contact geweest

Dit schreef juf Hendrika van der Vlist over de allereerste bloemlegging in september 1945.

Uit:

Die dag in september...
dagboek september 1944 – mei 1945
Holkema & Waredorf, Bussum, 1975.

Deze lesbrief is gemaakt als aanvulling op de door de Educatieve dienst gemaakte lesbrief voor de jaarlijkse bloemlegging door basisschoolleerlingen uit de gemeente Renkum.

met ons volk, dat ze zich hebben ingespannen om het te leren.
In de plechtige stilte waait de wind over het kerkhof en streelt langs de witte kruisen, de stramme Airbornes en de vele Oosterbekers.
Samen zingen wij de hymnen.
Dat dit alles toch ten koste van zoveel moest gaan!
Het gebed van de Airbornes klinkt over het kerkhof:
„Moge de hulp van God met ons zijn, in ons stijgen en in ons dalen . . .
In Jezus Christus Amen.”

Zachtjes schuifelen de rijen schoolkinderen binnen en leggen op elk graf een bos bloemen.
Ze staan daar, in hun naïeve onschuld.
De schoolkinderen, die ook door het vuur gingen.
En op de graven leggen ze bloemen.
Geen graf is meer zonder bloemen.
Lijkt het zo, of breekt de zon door?
Oosterbeek, december 1945